

Täysistunto

Torstai 23.5.2024 klo 16.00—20.41

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 17 ja 26 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 7/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 5/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 5/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 22.5.2024 pidetyssä täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa edustaja Bella Forsgrén on edustaja Jani Kokon kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään suureen valiokuntaan. Nyt on päätettävä, jatketaanko asian ensimmäistä käsittelyä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön pohjalta vai lähetetäänkö asia suureen valiokuntaan. — Selonteko ruotsiksi.

Tulkki esitti selonteon ruotsiksi.

Selonteko hyväksyttiin.

Asian käsittelyn jatkaminen sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön pohjalta ”jaa”, asian lähettäminen suureen valiokuntaan ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 71; poissa 32 (äänestys 1). Eduskunta päätti jatkaa asian ensimmäistä käsittelyä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön pohjalta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Yleiskeskustelu jatkuu. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä lainsäädäntöhän on hyvin epäselvä, ja näyttää siltä, että tämä todellakin on EU-oikeuden vastainen.

Ensinnäkin ihmettelen kyllä kristillisdemokraatteja siitä, että he tuovat tänne esityksen, joka ehkä lopulta saattaa sitten murtaa Alkon aseman. Ottamatta kantaa siihen, puolustaa-ko Alkoa vai ei, kaikille edustajille pitäisi olla itsestään selvää, että tämän lain yhteydessä keskustelemme myöskin alkoholipolitiikasta laajasti ja Suomen Alkon tulevaisuudesta.

No, meille on nyt vielä epäselvää, miten hallitus omissa sotkuissaan tämän asian ratkaisee, eli tuleeko tämä valmistustaparaajoite olemaan vai ei, mutta joka tapauksessa tämä asia olisi syytä huolella käsitellä suuressa valiokunnassa ja arvioida sen EU-oikeudelliset vaikutukset ja pyytää tarvittaessa myös arviota vaikka komissiosta. Joten, arvoisa puhemies, toivon todella, että hallitus nyt ensi yön aikana neuvotteluissaan tulee johonkin ratkaisuun

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

ja antaa aikaa tälle eduskunnalle käydä asiat sillä tavalla, että asiantuntijoita kuullaan eikä vain heitellä hatusta ajatuksia alkoholipolitiikasta tai tekaista tällaisia kahdeksan prosentin valmistustaparajoitteita.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.05 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Keskustelu tästä asiasta nyt tosiaan jatkuu, ja on ilman muuta tärkeää, että kun tämä alkoholilain muutos on valiokunnassa hyvin huolellisesti käsitelty, niin myöskin kaikilla kansanedustajilla on siitä tarvittava tieto ja mahdollisimman hyvät pohjatiedot tämän päätöksenteon tueksi. Tämä on hyvin harvinaisen tilanne, että valiokunta esittää, että tämä hallituksen esitys tosiaan hylätään, ja on varsin poikkeuksellista, että tällä tavalla valiokunta toimi ja ehdottaa lakiehdotuksen hylkäämistä.

Tämä lakiehdotushan kaikkiaankin periaatteellisella tasolla jakaa hyvin jyrkästi mielipiteitä mutta, kuten todettua, sisältää myös isoja ongelmia EU-oikeuden näkökulmasta. Tässä esityksessä itsessään periaatteellisesti kaikkein suurin ongelma on se, että tämä toteutuessaan tulisi liberalisoimaan suomalaista alkoholipolitiikkaa, ja niin kuin kaikki sosiaali- ja terveysalan asiantuntijat ovat selkeänä mielipiteenään tuoneet esille, erityisesti lasten ja nuorten kannalta tämä esitys on todella ongelmallinen. Kyllä meidän, arvoisa puhemies, täytyy ennen kaikkea ajatella meidän tulevia sukupolvia ja meidän lapsiamme ja nuoriamme ja sitä, minkälaista maata me heille rakennamme ja minkälaisissa oloissa he saavat omat lapsuus- ja nuoruusvuotensa viettää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.06 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tuossa edellä eduskunta varsin laajalla enemmistöllä katsoi, että nyt tässä vaiheessa asian käsittelyä ei ole tarvetta lähettää mietintöä suureen valiokuntaan tämän EU-oikeudellisen näkökulman tarkastelemiseksi, vaan tosiaan jatkamme käsittelyä täällä salissa sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta, ja sosiaali- ja terveysvaliokuntahan on saanut toki laajasti lausuntoja mietintöön, ja toisaalta vastalauseeseen on kirjattu näkökulmia, jotka varmasti riittävät eduskunnalle näiden eri näkökulmien arvioimiseksi, mitä tähän asiaan liittyy.

Toki, kuten tässä edellä puhuneet ovat kuvanneet, kun tosiaan on kyse varsin harvinaisesta — ei kuitenkaan poikkeuksellisesta — tilanteesta, jossa tosiaan eduskunnan valiokunta esittää eduskunnalle mietinnön hylkäämistä, niin mikäli tosiaan sitten päädyttäisiin tämän ensimmäisen käsittelyn päätteeksi tilanteeseen, jossa tosiaan eduskunnan enemmistö on mietintövaliokunnan kanssa eri mieltä, niin suuri valiokunta on tietysti valmis sitten asian osaltaan käsittelemään ja tuomaan sitten tänne saliin oman mietintönsä, jonka pohjalta sitten eduskunta voi asian ratkaista. Mutta tosiaan valiokunta sitten päättää käsittelystä. Tämä on toki, niin kuin jo sanoin, harvinaista, että tällainen tilanne voi tulla vastaan, mutta ei poikkeuksellista, ja tähän on vakiintunut kuitenkin vuonna 2000 voimaan tulleen perustuslainkin voimassa ollessa jo vakiintunut tapa asioita käsitellä — aina, kuten eduskunnassa tapana on, perusteellisesti mutta kuitenkin sillä tavoin ripeästi, että asiat täällä etenevät.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

17.08 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Täytyy kyllä kummastella sitä, että kun kaikki asiantuntijat ovat omissa lausunnoissaan osoittaneet, että tässä hallituksen esityksessä on varsin selvästi ongelma liittyen meidän unionin oikeuteen ja liittyen tähän valmistustaparajoitteeseen, eli tässä on valmiiksi sisäänrakennettu ongelma, jonka kanssa joudutaan sitten luultavasti seuraavassa vaiheessa — jos tämä lainsäädäntö tästä hyväksytään — olemaan ongelmissa, niin miksi tätä työtä ei nyt tehtäisi eduskunnassa valmiiksi ja tarkistettaisi, onko tämä mahdollisesti ylitsepääsemätön ongelma vaiko ei. Senpä takia olisi ollut kyllä perin järkevää, että suuri valiokunta olisi koko talon EU-valiokuntana tähän asiaan ottanut jo kantaa, ennen kuin tämä asia tulee sitten lopulliseen käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Tämä valmistustaparajoitehan ei ole nyt mikään uusi keksintö, vaan tästä asiastahan on aikaisemminkin täällä salissa keskusteltu, ja muistutan mieleen, että 2018 voimaan tulleessa uudistuksessa nimenomaan tämä oli se keskeinen seikka, joka siellä muuttui. Silloinhan nimenomaan tämän prosenttirajan lisäksi poistettiin valmistustaparajoite sen osalta, minkälaisia tuotteita voi myös päivittäistavarakaupassa myydä. Jo silloin asiantuntijat argumentoivat siihen suuntaan, että tämä valmistustaparajoite, jonka me lainsäätäjät olemme täällä tänne Suomen alkoholilainsäädäntöön keksineet, ei kyllä vastaa niitä normeja, joita EU-oikeus tässä määrin esimerkiksi kilpailullisista asioista meille määrittää. Senpä takia olisi ollut syytä tarkastella tämä asia jo kerralla kuntoon.

No, arvoisa puhemies, sitten se toinen asia: En ole aivan varma, kun kuuntelin äsken tuota kyselytuntia, pistivätkö kaikki nyt merkille sen suuren huolen, joka varmaan meillä kaikilla on Suomen sosiaali- ja terveystalouden kustannusten noususta. Monessa puheenvuorossa äskeisellä kyselytunnilla niin ministerit kuin edustajat totesivat, että meidän suomalaisten sosiaali- ja terveystalouden kustannukset kasvavat liian kovaa. No nythän me olemme käsittelemässä täällä lainsäädäntöä, joka toteutuessaan tulee jonkun verran lisäämään alkoholin kulutusta ja aivan varmasti tulee silloin myös lisäämään kustannuksia. Ja kun olen ymmärtänyt, että meillä kaikissa paikoissa on rahantarpeita, niin en tiedä, onko meidän järkevää nyt omilla päätöksillämme lisätä suomalaisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia. Tätä olisi kyllä nyt syytä vielä pohtia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Heinonen, olkaa hyvä.

17.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Minusta on ihan hyvä ja tervetullut, että suomalaista alkoholipolitiikkaa uudistetaan maltillisin askelin, niin kuin on tehty aiemminkin. Edellinen uudistus vuonna 2018 onnistui varsin hyvin, ja yksi, mikä on jäänyt aika paljon pienemmälle huomiolle, on se, että nämä uudistukset ovat vahvistaneet myös maaseudun elinvoimaa. Meillä ei Alkon verkko ole sellainen, että meillä jokaisessa maaseutukunnassa olisi Alkoa, eikä sitä välttämättä tarvitakaan, mutta se, että näitä juomia, esimerkiksi oluita, on voinut ostaa omasta kyläkaupasta, on kyllä minun tietojeni mukaan tuonut elinvoimaa näille maaseudun kyläkaupoille, ja myös siinä mielessä uudistus on ollut ihan onnistunut. Näin uskon muuten tapahtuvan tämänkin uudistuksen jälkeen. Tämä tulee tuomaan elinvoimaa maaseudulle, myös kotimaisiin toimijoihin tällä puolella ja on siinäkin mielessä tervetullut, ja uskon, että myös keskustasta ainakin ennen maaseudun palveluita turvaavana puolueena löytyy kannattajia tälle uudistukselle. [Välihuutoja] Tämä on kyläkaupoille äärimmäisen tärkeä ja tervetullut uudistus.

Itse olen, arvoisa puhemies, sitoutunut tähän kompromissiesitykseen, joka hallitusneuvotteluissa syntyi, tähän maltilliseen uudistukseen, mutta haluan todeta, että itse olen val-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

mis tulevaisuudessa myös jatkamaan näitä maltillisia uudistuksia, tekemään seuraavia askelia muun muassa tämän valmistustapakysmyksen kanssa, ja voi olla, että se on jossain vaiheessa meidän edessämme. Itselläni on myös valmius vahvistaa maaseudun elinvoimaa ja kyläkauppojen tulevaisuutta sillä, että niissä voisi olla myynnissä myös esimerkiksi viiniä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.13 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Olin eilen esteellinen, kun tämä keskustelu käytiin, joten sen takia pyysin tähän yhteyteen puheenvuoron. — Meillä on kuusi lääkärिताustaista kansanedustajaa, ja varmasti asennoidumme tähän asiaan toisaalta ammatillisesti, toisaalta sitten varmaan puoluenäkemyksemme tai muiden arvojemme mukaisesti, mutta haluan ihan lyhyesti asemoida itseäni tässä. Olen omasta mielestäni sellaisen maltillisen alkoholipolitiikan kannattaja ja kohtuukäytön kannattaja. Arvostan erittäin paljon myös täysraittuutta. Itse asemoin kuitenkin itseni, niin kuin äsken totesin, kohtuukäytön puolelle. Tiedän, että ikä vaikuttaa ja sukupuoli, ihmisen paino, työ — kaikki tällaiset — vaikuttavat siihen, millä tavalla alkoholi meihin yksilötasolla vaikuttaa.

Alkoholihaittoja on monenlaisia. On pitkäaikaishaitat, on lyhyen, rajumman käytön haitat. Eri maissa alkoholihaittojen erilaisuus korostuu. Muun muassa Välimeren maissa, joissa käytetään, on vähemmän humalahakuista juomista mutta kuitenkin kokonaiskulutus on korkea ja on maksasairauksia enemmän. Meillä Suomessa taas on vastaavasti tapaturmia, ja ainakin aikaisemmin hyvin usein väkivalta liittyi sitten myös tämmöiseen rajumpaan alkoholinkäyttöön.

Kaiken kaikkiaan alkoholi on kuitenkin osa meidän kulttuuriamme, eikä ole olemassa mitään sellaista kuin eurooppalainen alkoholikulttuuri. Ihan tuore uutinen kertoi, että Balearien saarilla, siis Mallorcalla ja Ibizaalla, alkoholin kierto tulee voimaan kello 21.30 ja on voimassa kahdeksaan asti aamulla — ei saa myydä alkoholia ollenkaan. Se johtuu siellä rällästävien englantilaisten turistienkin huonosta käytöksestä. USA:n eri osavaltioissa on hyvin erilaisia käytäntöjä alkoholin saatavuuden suhteen, ikärajoja ja muita tällaisia.

Haluaisin tässä yhteydessä todeta, että minun mielestäni alkoholin saatavuus on Suomessa tällä hetkellä varsin riittävää. En ole ollut missään sellaisessa Suomen kolkassa vielä, ja aika paljon olen tätä maata kiertänyt, etteikö siellä olisi alkoholia aika helposti ollut saatavilla. Yksinkertaisesti sanottuna olen sitä mieltä, että nykyinen jakeluverkosto riittää, ja sen takia kannatan tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön pohjalta olevaa kielteistä kantaa.

Ehdin keskustella lyhyesti erään kauppiaan kanssa tästä tilanteesta, ja en nyt sen laajemmin lähde sitä referoimaan, mutta siinä keskustelussa korostui, että päivittäiskaupan piirissä nähdään, että jos ja kun tämä kahdeksan prosentin myynti menee läpi ja leviää kauppoihin, niin vastuu tulee olemaan kyllä erittäin suuri siellä kaupoissa. Se kahdeksanprosenttinen alkoholi on kuitenkin eri asia kuin se viisi- ja puoliprosenttinen, mitä tällä hetkellä myydään.

Olen siis tällä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön kannalla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Päivi, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

17.17 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Eduskunnan valiokunnat, myös sosiaali- ja terveysvaliokunta, kyllä huolellisesti kuulivat asiantuntijoita myös EU-oikeuden kannalta, eikä mitään sellaista ilmennyt, että Suomen olisi pakko pelkän tämän komission esittämän kysymyksen vuoksi perääntyä valmistustaparajoitteesta, jolle on kansanterveydelliset perusteet esitetty niin tässä hallituksen esityksessä kuin valiokunnan mietinnössä.

Tämän valmistustaparajoitteen tavoite ja tarkoitushan on vähentää nuoria ja etenkin nuoria naisia houkuttelevia juomasekoituksia. Meillä on jo näiden aiempien uudistusten pohjalta kokemusta, että nimenomaan nuoret naiset ovat mieltyneempiä juomasekoitukseen kuin käymisteitse valmistettuihin juomiin. Siksi hiukan ihmettelen tätä äskeitä äänestystä, että myös ne opposition edustajat, jotka olivat tämän käsittelyssä olevan mietinnön takana, vastustivat käsittelyn jatkamista mietinnön pohjalta.

Kansanterveyden kannalta oleellista tässä kuitenkin on juuri tämä prosenttirajan nosto, joka tuo siis yli 6 000 myyntipaikkaan vahvempia alkoholijuomia ja nostaa tämän rajan 5,5:stä kahdeksaan prosenttiin. Kyllä valiokunnan kuulemista asiantuntijoista valtaosa vastusti tätä esitystä nimenomaan tämän prosenttirajan noston vuoksi, ei niinkään tämän valmistustaparajoituksen vuoksi. Ongelmana tässä on juuri se, että lisääntynyt saatavuus myös sitten lisää kulutusta ja lisää haittoja. Tämä oli ihan yksiselitteisesti kansanterveyden asiantuntijoiden näkemys, hyvin vahva näkemys, tästä esityksestä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Kiuru, olkaa hyvä.

17.19 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi alkoholilakia, ja kuten jo eilen todettiin, sosiaali- ja terveysvaliokunta vastustaa tätä esitystä nimenomaan tämän esityksen vaikutuksien vuoksi. Nämä vaikutukset, jotka tulevat ihmisten terveyteen ja talouteen, ovat tässä ajassa sellaisia, että valiokunta ei nähnyt perustetta, että tätä hallituksen muutostyötä tuettaisiin.

On äärettömän tärkeää, että me pidämme tosiasioista kiinni. Tässäkin keskustelussa alkoholin kulutuksesta äsken todettiin hyvin kiinnostavia väitteitä, jotka eivät tue sitä analyysia, jonka THL toimitti meille valiokunnassa. Alkon myymälöistä 373 tarjoaa nyt näitä juomia 5,6—8 prosentin kategoriassa, jotka tuotaisiin kauppoihin, ja 6 400 jakelukanavaa on vähittäismyyntiluvan haltijoiden pohjalta tämänhetkisen tilanteen arviona. Tämä kaikki tarkoittaa sitä, että jos me ajattelemme, että alkoholin kulutus säilyisi samana kuin meillä oli tämän viime uudistuksen johdosta — eli täällä sanottiin, että hyvin maltillinen uudistus, kun kolme prosenttiahan vain alkoholin kulutus lisääntyi, ja ajateltiin, että onpas maltillista... Tosiasiassa meillä on kymmenen kertaa tehty alkoholiverotukseen muutos näiden vuosien aikana, mikä on johtanut siihen, että sen takia kulutus on vähentynyt. Näistä objektiivisista faktoista pitäisi pitää kiinni.

No, valiokunnassa ei uskota, että jos prosentti nousisi 5,6:sta sinne kahdeksaan, näitä alkoholihaittoja ei tulisi enempää kulutuksen kasvun noustessa. Eli tämä hallituksen arvio, että hyvä kun mittari värähtäisi, ei tunnu asiantuntija-arvioiden perusteella millään tavalla maltilliselta arviolta. Eli haluan omalta osaltani todeta niille, jotka ajattelevat, että tässä ei kauhean isoa muutosta olla tekemässä, että muutoshan on merkittävä siksi, että oluen ja siiderin lisäksi samasta tuotevalikoimasta 6 400 paikassa löytyy myös kahdeksanprosenttiset viinit. Totta kai se vaikuttaa meidän kulutuskäyttäytymiseen.

Arvoisa puhemies! Sitten edustaja Räsänen ihan oikein kysyi, miksi sitten me, jotka kannatamme tämän hallituksen esityksen hylkäämistä, kuten esimerkiksi allekirjoittanut,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

kuitenkin kannatimme tämän asian tutkimista suuressa valiokunnassa. Juuri sen vuoksi, että kun nämä asiantuntijat ovat antaneet arvionsa tästä EU-yhteensopivuudesta, ei tällä hetkellä ole suurella salilla oikeastaan muita mahdollisuuksia kuin toimia tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisesti ja hylätä tämä. Mutta käsittääkseni tässä on vakaa aikomus, että huomenna tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö menee ympäri ja enemmistöllä äänestetään, että laitetaankin nämä tuotteet kaappoihin. [Pauli Kiuru: Näin se demokratia toimii!] Se on hyvin vakava juttu eduskunnan arvovalinnan pohjalta, onnistutaanko me tekemään analyysi, jossa olemme oikein arvioineet tämän hallituksen esityksen EU-yhteensopivuuden.

Arvoisa puhemies! Professori Ojanen toteaa valiokunnalle, että Suomella on sekä EU-oikeudellinen että valtiosääntöinen velvollisuus välttää EU-oikeuden vastaisen kansallisen lainsäädännön säätämistä. Jos huomenna sattuisikin käymään niin, että eduskunnan enemmistö päätyisi tämän hylkäämisen sijasta äänestämään hyväksymistä, kuka tässä sallissa on vastuussa siitä, että tämä hallituksen esitys, joka menee läpi, ei olekaan EU-yhteensopiva? Kansanedustajien vastuu on kuin perävalot: ne katoavat sen jälkeen, kun äänestyspäätös on tehty. Mutta Suomen valtion näkökulmasta sillä on merkittävä vaikutus, koska Suomen valtio saattaa joutua rikkomusmenettelyyn jo heti syksyllä. Voi olla, että me saamme terhakan komissaarin, joka haluaa edistää suomalaisen viinapolitiikan laajentumista. Silloinhan oikeasti tuotettaisiin ensin myöskin tislattut kahdeksanprosenttiset juomat hyllyille, ja kun samaan aikaan hallituksella on lisää alkoholipoliittisia muutoksia luvassa, myöskin 15-prosenttisten viinien vapauttaminen, niin jos valmistetaparojaite myöhemmin jollakin aikavälillä kaatuu, niin kukaan Suomessa ei arvioi niitä vaikutuksia, jotka näiden uusien tuotteiden lisäämisellä vähittäistavarakauppojen hyllyihin on. Silloin käytännössä ei kukaan ole vastuussa siitä, mitä on tehty. Sen takia sosiaalidemokraatitkin vastuullisena puolueena totesivat, että tämä EU-oikeudellinen kulma olisi pitänyt selvittää, koska jälkikäteen antaa hallituksesta ja sen kansanedustajista erittäin väärän kuvan, jos tämä päätös ei kestä EU-oikeudellista arviointia.

Kun me katsomme näitä lausuntoja, joita saimme, perustuslakivaliokunta huomauttaa vakavasti siitä, että nämä perustelut eivät ole vakuuttavia, ja talousvaliokunta toteaa, että on ilmeinen riski, että tämä EU-oikeudellinen puoli ei ole kunnossa. Mutta mitä tekee Suomen eduskunta? Juuri äsken laajalla enemmistöllä äänesti, ettei tässä on mitään ongelmaa, mitä kannattaisi tutkia, ennen kuin otetaan päätös siitä, päästetäänkö tuotteet hyllyyn. Professori Kuoppamäki toteaa, että hän katsoo, että ehdotettu laki olisi tislattuja alkoholijuomia koskevan valmistustaparojituksen osalta SEUT 34—36 artiklan vastainen, ja hän ehdottaa, että tämä poistetaan. Myöskin Raitio on hyvin kriittinen ja toteaa, että näillä perusteilla eivät tunnu perusteet riittävän, samoin Ojasen lausunto ja Miettisen lausunto. Nämä viisi henkilöä, jotka meillä olivat kuultavana, myöskin professori Snell, ovat olleet äärettömän kriittisiä tässä.

Mietinkin, millä pohjalla täällä enemmistö mahdollisesti huomenna tulee ratkaisemaan tämän siltä pohjalta, että äänestetään juomat kaappoihin miettimättä, onko tämä EU-oikeudellisesti yhteensopiva. Siitä toivottavasti ne, jotka tämän päätöksen sitten ovat siinä asennossa äsken äänestettyneet, että tätä ei tutkita etukäteen, pysähtyvät tämän asian äärellä perjantaina. Jos näin olisi, niin kyllä se edellyttää suurelta valiokunnalta suurta johtajuutta, että siinä vaiheessa, kun päätös on jo tehty, että voitaisiin laajentaa, niin todetaankin, että ei ole yhtään asiantuntijalausuntoa, joka olisi sitä mieltä, että tämä riski ei ole melkoinen. Myöskään ministeriö ei antanut sellaista vastinetta, etteikö tällaista riskiä olisi. Kovia sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

noja, ihan oikeasti, tilanteessa, jossa Snell päättää oman lausuntonsa siihen, että hän toteaa, että Norjassa samantyyppinen rajoitus, joka kohteli olutta eri tavalla kuin muita saman vahvuisia juomia, loukkasi Eta-sopimuksen tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevia sääntöjä ja oli erityisesti niihin sisältyvän suhteellisuusperiaatteen vastainen. Hän myös pitkään perustelee sitä, miksi nämä perusteet eivät riitä, [Puhemies koputtaa] ja erittäin ansiokas lausunto siitä. Siihen on syytä myöskin suuressa valiokunnassa huomenna perehtyä. Jos käy niin, että eduskunnan enemmistö ottaa tällaisen riskin, [Puhemies koputtaa] silloin on myös arvioitava, kenelle kuuluu vastuu siitä, että saatamme joutua EU-oikeuteen tai rikkomusmenettelyyn, joka tulee aiheuttamaan korvausvaateen Suomelle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo, olkaa hyvä.

17.27 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! On selvää, että tähän liittyy EU-oikeudellinen riski. Siitä ei päästä mihinkään. Se vähän riippuu nyt sitten erilaisista oikeus-asiiantuntijoista, jotka tulkitsevat joko artiklaa 34, 36 tai sitten 37. 34 ja 36 todellakin ovat tavaroiden vapaata liikkuvuutta, ja 37 sitten on enemmänkin tätä monopolia. Itse asiassa tämä EU-oikeuden professori, jota edustaja Kiuru äsken lainasi, kyllä sanoo omassa lausunnossaan, että ”oma kantani siis on, että SEUT 34 artiklan rajoituskielto ei lainkaan sovellu nyt käsillä olevaan tilanteeseen, vaan esityksen laillisuutta pitää arvioida yksinomaan SEUT 37 artiklan syrjäntäkieltoa soveltaen”. Joten tästä on EU-oikeudellisesti erilaisia tulkintoja, mutta selvää on, että jos tämä EU-oikeudenkin läpäisee, se menee rimaa hipoen.

Arvoisa puhemies! Miksi me voimme tehdä tätä uudistusta näinkin pian sen edellisen jälkeen? Fakta itse asiassa on se, että voimme tehdä, koska kokonaiskulutus on laskenut 11 prosenttia. Vuodesta 2018, kun tehtiin edellinen uudistus, todellakin 11 prosenttia kokonaiskulutus on laskenut. Sen tähden tämä keskustelu itse asiassa onkin paljon parempaa tällä kertaa kuin viimeksi, 2017, kun tätä edellisen kerran käytiin läpi. Se oli paljon repivämpää keskustelua.

Tästä saatavuudesta on ollut täällä paljon erilaisia näkemyksiä. Kyllä, saatavuus lisääntyy, mutta totta puhuen 2000-luvulla saatavuudella ei ole ollut oikein mitään erikoista merkitystä, koska todellakin me olemme tehneet noin kymmenkunta veronkorotusta ja se hinta nimenomaan on se tärkein elementti tässä. Nimittäin 2016, kun liikeaikalaki kumottiin, saatavuus lisääntyi ja kulutus tuli alaspäin. 2018, kun teimme edellisen uudistuksen, saatavuus lisääntyi mutta kulutus laski. Eli siinä mielessä tämä saatavuusargumentti ei ole enää ollut 2000-luvulla niin pätevä kuin mitä se oli joskus 1960—1970-luvun taitteessa, jolloin kolmosolut tuli kauppoihin.

Alkoholikuolemista on täällä puhuttu paljon. Jos vertaa sitä ajanjaksoa, mikä meillä nyt oli viisi vuotta ennen vuoden 2018 uudistusta, ja ajanjaksoa viisi vuotta uudistuksen jälkeen, niin itse asiassa tällä ajanjaksolla uudistuksen jälkeen kuolemia on vähemmän kuin ennen uudistusta. 2013—2017 niitä oli 8 721, ja 18—22 niitä oli 8 427, joten alkoholikuolemiakin on itse asiassa tämän uudistuksen jälkeen tullut vähemmän.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä pointtina tämä hinta: Todellakin me olemme kymmenisen kertaa nostaneet alkoholin verotusta, ja se on ollut itse asiassa merkittävä tekijä näin 2000-luvulla. Hintaa on nostettu, kulutus on tullut alaspäin. Ainoa poikkeus, arvoisa puhemies, on vuonna 2004 tehty: kun Virosta tuli EU:n jäsenmaa, silloin Suomi laski merkittävästi alkoholiveroa keskustan ja SDP:n johdolla, ja itse asiassa silloin räjähtivät alkoholi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

kuolemat noin 1 500—1 600:sta yli 2 000:een. Joten hinta on se merkitsevin tekijä, ja senkin takia me tehdään tällä kertaa alkoholiveron kokonaisnosto, joka on noin 25 miljoonaa, mitä sitä nyt nostetaan ylöspäin. Joten, arvoisa puhemies, en usko, että tämä uudistus tulee nostamaan kokonaiskulutusta. Päinvastoin se tulee laskemaan, koska hintaa taas nostetaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Valtola, olkaa hyvä.

17.32 Oskari Valtola kok: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen mukaisesti välittömien vaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Alkoholin tilastoitu kokonaiskulutus voisi nousta lakiesityksen seurauksena arviolta noin 0,5—1 prosenttia, mutta arvioihin liittyy merkittävää epävarmuutta. Kuvaavaa on, että alkoholin kokonaiskulutus on jatkanut laskuaan vuoden 2018 toteutetun alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen. Alkoholilain uudistuksella ei ollut aiemmista trendeistä ja satunnaisvaihteluista erottuvia vaikutuksia aikuisväestön riskikulutukseen tai humalajuomiseen. Alkoholin kokonaiskulutus lisääntyi marginaalisesti 0,1 litralla vuonna 2018 ollen 10,1 litraa. Tämän jälkeen kokonaiskulutus väheni vuoteen 2021, jolloin se oli 9,0 litraa sataprosenttista alkoholia. Vuoden 2022 tilaston mukaan lasku on edelleen jatkunut ja kokonaiskulutus oli 8,9 prosenttia. Edellisen keran alkoholin kokonaiskulutus on ollut yhtä alhaisella tasolla 1980-luvun alussa.

Alkoholilla on yhteiskunnallemme merkittäviä haittoja. Kuten asiantuntijat ovat tuoneet esille, tätä ei missään tapauksessa tule vähätellä. Mutta tilanne ei oleellisesti muutu nyt käsiteltävän lakiehdotuksen myötä. Esityksen myötä alkoholin saatavuus paranee hieman, mutta tätä kompensoidaan vastuullisilla alkoholiveron kiristyksillä, joista on sovittu hallitusohjelmassa ja jotka on toimeenpanttu vuoden 2024 alussa. Kevään 24 kehysriihessä alkoholin verotusta päätettiin edelleen kiristää.

Alkoholin vähittäismyynnin osuus on noin 75 prosenttia alkoholin kokonaiskulutuksesta. Tällä hetkellä Alkon valikoimissa on noin 80 erilaista viiniä ja noin 400 olutta ja noin 30 siideriä, jotka on valmistettu käymisteitse ja ovat vahvuudeltaan 5,6—8 tilavuusprosenttia. Tämän vahvuisilla oluilla, siidereillä ja viineillä on kuitenkin todennäköisesti vain rajallisesti tarjontaa ja kysyntää markkinoilla. Kaikkiaan Alkon myyntivalikoimassa on yli 11 000 tuotetta, ja liikevaihto vuonna 22 oli 1,2 miljardia. Mainitut alkoholijuomat muodostavat siitä nykyisin noin kolme prosenttia.

Vähittäiskaupan tietyn vahvuisiin tuotteisiin palautettava valmistustaparajoite on saanut osakseen kritiikkiä eduskuntakäsittelyn aikana. Vastalauseessa esitetty sääntelyratkaisu ei ole vieras Suomen EU-jäsenyyden tai nykyisen perustuslain voimassa ollessa, sillä vastaavanlainen valmistustaparajoite oli vähittäiskaupassa voimassa 4,7-tilavuusprosenttisten tuotteiden osalta vuoden 94 alkoholilain voimassa ollessa vuosina 1995—2018.

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnon mukaan: ”Jos komissio katsoo, että Suomi rikkoo jäsenyyssvelvoitteitaan, se voi käynnistää rikkomusmenettelyn ja saattaa asian EU-tuomioistuimen käsiteltäväksi. Menettelyn kesto mitataan vuosissa, mutta ne useimmiten päättyvät ratkaisuun, jossa jäsenmaa toteuttaa toimenpiteitä, jonka johdosta komissio lopettaa rikkomusmenettelyn. Jäsenmaat eivät myöskään häviä kaikkia tuomioistuimeen päätyviä rikkomusmenettelyjä. Jäsenvaltio voi esittää riittävää näyttöä lähtökohtaisesti sille laajan harkintavallan antavassa terveydensuojelua koskevassa kysymyksessä. Jos unionin tuomioistuin toteaa jäsenvaltion rikkoneen velvoitteitaan, jäsenvaltion tulee toteuttaa tuomion täytäntöönpanemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tämän velvoitteen rikkomisesta voi puolestaan seurata hyvitysmaksuja tai uhkasakkoja.”

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

Uudistuksen tarkoituksena on edistää muuttuvia kulutustottumuksia sekä vapauttaa markkinoita. Vähättelemättä alkoholin aiheuttamia haittoja on tässä alkoholilain uudistuksessa huomioitava esitetyn muutoksen maltillisuus, noin kolme prosenttia kaikesta Alkossa myytävästä alkoholista. Sipilän kauden alkoholiuudistus ei merkittäväällä tavalla muuttanut alkoholin kokonaiskulutuksen laskevaa trendiä. Monet silloin esitetyt varoitukset eivät ole onneksi käyneet toteen. Haittojen rajaamiseksi laadittu tarpeellinen säätely on mitoitettava oikealla tavalla, jotta tavoitetta voidaan toteuttaa kuitenkin liikaa vahingoittamatta alan toimijoiden edellytyksiä kehittää toimintaa kotimaassa, työllistää ihmisiä ja kasvattaa verokertymää. Maltillisella tilavuusprosenttirajan nostolla on positiivisia talous- ja työllisyysvaikutuksia erityisesti panimotuotteiden valmistajille ja päivittäistavarakaupalle.

Hallitus suhtautuu vastuullisesti alkoholin terveys- ja hyvinvointihaittoihin sekä kansanterveysjärjestöjen huoliin. Lakiehdotuksen vaikutuksia on tärkeää seurata, minkä vuoksi vastalauseeseen on liitetty lausumaehdotus. Hallitus on sitoutunut päihde- ja riippuvuusongelmien vähentämiseen. Alkoholi aiheuttaa yhteiskunnassamme merkittäviä haittoja, ja näitä ei pidä vähätellä. Mielenterveys- ja päihdeongelmien ehkäisy ja hyvä hoito ovat tärkeitä sekä kansanterveyden että kansantalouden näkökulmasta. Hallitusohjelman mukaisesti mielenterveys- ja päihdeongelmiin liittyvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja vaikuttavuutta parannetaan. Hallitus kiinnittää erityistä huomiota ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön lasten ja nuorten toiminnassa. Näitä toimia on syytä jatkaa osana terveiden kulutustottumusten ja kestävä juomakulttuurin kehittymisen tukemista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.39 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä alkoholikeskustelu aina hämmentää minua sen takia, että vuodesta toiseen tuntuu, että meillä suomalaisilla alkoholin saatavuus tuntuu olevan ongelma. Kun viime kaudella käsiteltiin samantyyppistä alkoholiasiaa, niin entinen edustajakollegani lähetti kesken istunnon minulle viestin toden, että onko alkoholin saatavuus allekirjoittaneen edustaja Hoskonen kannalta ongelma. Vastasin hänelle kohteliaasti, että kiitos, arvoisa kollega, kysymyksestä, vastaan, että tälle kansakunnalle alkoholin saanti ei ole ollut koskaan ongelma, vaan mieluummin liika määrä. Olen edelleen samaa mieltä.

Tämä nykyinen järjestelmä on mielestäni hyvä, ja jos me lähdemme kauppoihin tuomaan näitä yhä vahvempia ja vahvempia juomia, se johtaa siihen tilanteeseen, että maaseutu-Alkot pikkuhiljaa häviävät. Arvoisat hallituksen edustajat, tässä keskustelussa on vähän sama ilmapiiri kuin on nyt jo käynnistetyssä keskustelussa apteekkien tiettyjen lääkeaineiden myynnin siirtämisestä vähittäiskaupalle. Siinä menetämme, jos apteekit tästä maasta ajetaan alas, sillä jonain päivänä se loppuu, jos tällä keinoin tehdään... Älkää tuhotko toimivia, hyviä järjestelmiä. Kasvattakaa lapsenne kotona ymmärtämään asian vakavuus ja se, että alkoholi on nautintoaine, joka on hyvä aine, kun sitä oikein käyttää, ja sitten se, että me tarvitsemme palveluita muuallakin kuin suurissa keskuksissa.

Toivon, että tämä ymmärretään, koska jos me emme toisiamme huomioi näissä asioissa, olkoon vaikka apteekkiasia tai alkoholiasia tai mikä tahansa ja koko Suomea jos emme huomioi, niin tulos on sitten kaikkien kannalta se huonoin asia. Sitä en missään nimessä halua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

17.41 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Heti alkuun voisi kysyä, mitä yhteiskunnallista ongelmaa tällä hallituksen esityksellä kyetään ratkaisemaan. Mitä hyvää tai erityisen myönteistä ja hyödyllistä tämä toisi tullessaan? Ei yhtään mitään. Meillä ei ole mitään ongelmaa, joka edellyttäisi, että me toisimme tällaisen lainsäädännön tänne. Ei Suomessa ole ongelma se, että täällä ei saa alkoholia mistään. Päinvastoin: jos katsotaan meidän sairastavuutta, niin meidän ongelma on se, että meillä on aivan liian paljon tässä maassa pahoinvointia, jonka syynä on liiallinen alkoholinkäyttö, ja me saamme asiantuntijoilta ja lääkäreiltä viestejä, että saattaa olla, että paikkakunnan terveyskeskuksen päivystyksessä tai sairaalan viikonloppupäivystyksessä puolet potilaista tai jopa enemmän on henkilöitä, jotka tulevat sinne alkoholin aiheuttamien ongelmien takia tai alkoholin aiheuttaman tapaturman takia. Mikä on siis se ongelma, jota tällä pyritään ratkomaan? Ei sellaista ole.

Hannes Manninen, entinen kansanedustaja ja ministeri, totesi aikoinaan, että eduskunta on mielenkiintoinen paikka; nimittäin on asioita, joita kaikki vastustavat ja jotka etenevät siellä, ja sitten on asioita, joita kaikki kannattavat ja jotka eivät etene. En tarkoita, että tätä kaikki kansanedustajat vastustaisivat, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunnassa juuri tällaisenaan kukaan asiantuntija ei tätä tukenut — ei juuri tällaisenaan tukenut kukaan, jota kuultiin, ja ne asiantuntijalausunnathan ovat julkisia.

Itse ajattelen, että ei sillä, että me vapautamme alkoholilainsäädäntöä, saada suomalaisia jotenkin maltillisemmin käyttämään alkoholia. Jos vapautus olisi se tie, niin meillähän olisi jo valmis laboratorio tuolla Itä-Euroopassa, jossa on täysin liberaali alkoholipolitiikka mutta alkoholikuolemat ovat kaikista suurimpia — alkoholikuolemat ovat kaikista suurimpia. Eli se ei meitä — niitä, jotka alkoholia käyttävät — tee yhtään paremmiksi käyttämään sitä, että me saatavuutta parannamme.

Yksi suuri ongelma, joka ei ole ollut tässä kovin paljon esillä, on se, että ei tämä yksittäisenä päätöksenä ole tietenkään dramaattinen, mutta tämä on lisäaskel siinä polussa, jossa seuraava askel on viinien vapauttaminen ruokakauppoihin, [Sinuhe Wallinheimo: Hyvä!] ja sen jälkeen ne, jotka tätä kannattavat, tulevat vaatimaan, että väkevät viinat pitää vapauttaa sinne, ja me murennamme Alkon monopolin, joka on ollut osa meidän järkevää ja myös pohjoismaista mallia toimia, jolla pidetään kurissa alkoholin haittoja. [Sinuhe Wallinheimo: Hyvin on onnistuttu!] — Täydellisesti ei ole onnistuttu siinä, mutta miksi pitäisi epäonnistua vielä enemmän?

Se on myös taloudellinen kysymys mutta ennen kaikkea kansanterveyden kysymys, ja kansanterveyden näkökulmasta olisi viisaampaa ohjata lainsäädännölläkin alkoholin nauttiminen valvottuihin olosuhteisiin ravintoloihin, mikä myös alan kannattavuutta parantaisi, eikä niin, että meillä on tulevaisuudessa joka kulmassa kauppa, josta saa kaikkia alkoholituotteita. Ei se varmasti paranna tätä.

Oma toiveeni olisi, että kun tiedän, että kokoomuksessakin on edustajia, jotka ajattelevat tästä aika kriittisesti, myös heillä olisi oikeus äänestää sen mukaan, miten itse näkevät. Ehkä näin ei ole, ja sekin on vähän surullista, että piti saada kristillisdemokraatit hallitukseen, että saadaan vapautettua Suomessa alkoholilainsäädäntöä.

Arvoisa puhemies! Näillä ajatuksilla en siis näe mitään syytä, miksi tukisin tätä lainsäädäntöä. Suomessa ei ole ongelma alkoholin saatavuus. Suomessa on ongelma alkoholin terveyshaitat. Ja asiantuntijoiden mukaan esimerkiksi varhaisen iän muistisairauksissa yksi keskeinen syy on nimenomaan liiallinen alkoholinkäyttö. Näin ovat lääkärit sanoneet, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

heihin on ilmeisesti uskominen tältä osin. Minulle on tullut torilla vain pari ihmistä sanomaan, että kun ei saa viinaa mistään, ja molemmat olivat kyllä aika heikossa kunnossa. [Sinuhe Wallinheimo: Tätä on käytetty ennenkin! — Joonas Räsänen: Olikohan ne samat miehet edelleen?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

17.45 Aleksi Jäntti kok: Arvoisa puhemies! Erään tutkimuksen mukaan alkoholin haittoista aiheutuu Suomelle lähes puolentoista miljardin euron kustannukset vuodessa, liikku-mattomuudesta ja lihavuudesta taas noin viiden miljardin. Alkoholista aiheutuvia haittoja on ratkottu kätevästi Alkon monopolin avulla. Tavallisessa ruokakaupassa ei saa myydä yli 5,5 tilavuusprosentin alkoholijuomia. Alkoholin myyntiä on rajoitettu myös niin, että ravintoloita ja trokareita lukuun ottamatta sitä ei saa mistään kello 21:n ja 09:n välillä. Saatavuuden heikentämisen ajatellaan vähentävän käyttöä ja käytön vähentämisen taas haittoja.

Arvoisa puhemies! Koska pelkät liikku-mattomuuden ja lihavuuden taloudelliset haitat ovat yhteiskunnalle liki 3,5-kertaiset alkoholin haittoihin verrattuna, tulisi pikimmiten perustaa valtionyhtiö, jolla olisi yksinoikeus rasvaisten, makeiden ja kaloripitoisten ruokien vähittäismyyntiin. [Sinuhe Wallinheimo: Ohhoh!] Yhtiö voisi olla Rasva Oy, koska Alko on Alko ja Posti ei ole Itella. Sitten Alkon sivuilta lähes yksi yhteen kopioitu Rasva Oy:n konditionaalinen toimintaidea: Lainsäädännössä Rasvan perustehtäväksi määriteltäisiin herkullisten tuotteiden vähittäismyynti niin, että se ottaisi huomioon myymiensä tuotteiden haittavaikutukset. Herkut eivät ole mitä tahansa hyödykkeitä, joten niiden myymiseen olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Rasvalla olisi yksinoikeus sellaisten tuotteiden vähittäismyyntiin, joiden rasva- tai sokeripitoisuus on yli 5,5 prosenttia tai kalorimäärä yli 40 kilokaloria 100:aa grammaa kohti. Poikkeuksena olisivat esimerkiksi pienmeijereiden maitotuotteet sekä suomalaisten maatalojen suoramyynti. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaisi Rasvan omistajaohjauksesta ja valvonnasta. Rasvan ensisijaiset tavoitteet olisivat yhteiskunnallisia, eivät liiketaloudellisia. Yhtiön tehtävänä ei olisi myydä mahdollisimman paljon herkuja. Vastuullisuus olisi Rasvan toiminnan keskiössä. Se tekisi lihavuus-haittoja vähentävää työtä yhteistyökumppanuuksien kautta ja kampanjoisi vastuullisen herkuttelun puolesta. Rasva edistäisi suomalaisten hyvinvointia ja tekisi työtä muun muassa syrjäytymisen ehkäisemiseksi yhdessä kumppaneidensa kanssa ja haluaisi osaltaan edistää suomalaista ruoka- ja juomakulttuuria entistä parempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Onko alkoholilain järjeistäminen sittenkin valtio-omisteisen herku-monopolin perustamista suurempi kulttuuriteko? [Oras Tynkkynen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyysikö edustaja Oras Tynkkynen kommentti-puheenvuoroa tähän äskeiseen puheenvuoroon? Myönnän sellaisen, yksi minuutti, olkaa hyvä.

17.49 Oras Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Edustaja Jäntti on ansiosta hauskan miehen maineessa, mutta nyt hän pistää lekkeriksi aiheen, joka on hyvin vakava. Meillä on Suomessa alkoholin riskikäyttäjää suuruusluokkaa puoli miljoonaa ihmistä, ja kaikilla näillä ihmisillä on perheet. Heillä voi olla lapsia tai vanhempia, heillä voi

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

olla sisaruksia, ja heillä on työkavereita ja hyviä ystäviä. Ja kun tässä salissa päätetään alkoholipolitiikasta, täällä päätetään näitten ihmisten ja heidän läheistensä kohtalosta. Ymmärrän, että tietty hauskuutus varmasti monelle sopii, mutta toivoisin, että kun puhutaan asiasta, joka koskee ihmisten terveyttä ja sairautta ja elämää ja kuolemaa, siihen suhtaudutaisiin asian vaatimalla vakavuudella.

Puhemies Jussi Halla-aho: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Jäntille. Sitten jatkamme listaa. — Olkaa hyvä.

17.50 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai tähän asiaan on suhtauduttava vakavasti, sitä en ollenkaan kiellä, mutta on myöskin selvää, että sillä lainsäädännöllä, mitä me täällä tehdään, me emme voi estää niitä inhimillisiä tragedioita, joita esimerkiksi päihteiden väärinkäytöstä aiheutuu. [Anna Kontula: Päinvastoin, nimenomaan voidaan! Sitä varten me täällä ollaan!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten takaisin puhujalistalle. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.50 **Pekka Aittakumpu kesk:** Arvoisa puhemies! Lienee kaikille kuitenkin varsin selvää, että lainsäädännöllä nimenomaan voidaan vaikuttaa paitsi alkoholin saatavuuteen ja siihen, kuinka paljon alkoholia käytetään ja minkälaisia haittoja se aiheuttaa, myöskin moniin, moniin, moniin muihin asioihin, ja siksihän me täällä eduskunnassa töitä teemme. Me säädämme lakeja suomalaisten ja isänmaan parhaaksi.

Toki alkoholipolitiikan osalta meillä on varsin erilaisia näkemyksiä, jotka nytkin tässä keskustelussa ovat esille tulleet. Itse olen tätä hallituksen lakiesitystä pyrkinyt tarkastelemaan aivan erityisesti niiden asiantuntijalausuntojen pohjalta, tuoreimpien asiantuntijankemysten pohjalta, jotka on sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukselle nyt tämän talven ja kevään aikana toimitettu.

Orpon hallitus siis tosiaan haluaa tuoda, tai voisiko sanoa, viedä väkevämpiä alkoholi-juomia kauppoihin. Ymmärrän, että tämä on nimenomaan kokoomuksen pitkäaikainen haave, joka taitaa tässä keskustelussa tänäänkin näkyä. Varsinaisesti tämä hallituksen esityksen toteutuminen ei sinänsä hyödyttäisi juuri ketään muuta kuin muutamia isoja kauppajättejä. Muut tulevat aika lailla kärsimään: lapset ja nuoret, kansanterveys, sosiaali- ja terveydenhuolto, työnantajat ja niin edelleen. Tällaisia esityksiä tulee, kun pelkkä jonkin tahon saama raha ratkaisee. [Sinuhe Wallinheimo: Ei pidä paikkaansa!] Eräs kokoomuksen edustaja jopa sanoi, että tämä on hyvä maaseudulle — hyvä maaseudulle, kun sinne saadaan alkoholia. Kyllä maaseutu ja maaseudun ihmiset tarvitsevat tässä ajassa aivan jotain muuta kuin lisää alkoholia tai lisää päihteitä.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen kuulemien asiantuntijoiden mukaan alkoholin saatavuuden lisääntyminen johtaa todennäköisesti alkoholin kulutuksen ja siitä johtuvien haittojen kasvuun. Esitys on siten mielestäni, voisi sanoa, räikeässä ristiriidassa alkoholilain alkupe räisen tarkoituksen kanssa, joka on alkoholista aiheutuvien haittojen vähentäminen. Tässä hallituksen esityksessä itsessään kuvataan hyvin esityksen haitalliset vaikutukset lapsiin ja nuoriin. Täällä todetaan muun muassa: ”Vanhempien alkoholinkäyttö vaikuttaa olennaisesti myös lastensuojelutapausten määrään. Lasten sijoitukset kodin ulkopuolelle ovat huomattavasti yleisempiä perheissä, joissa vanhemmalla on päihdeongelma, kuin perheis-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

sä, joissa näin ei ole. Lakiesityksen seurauksena lasten ja perheiden kokemat haitat voivat siis lisääntyä ja syventyä, ja sen myötä lastensuojelutoimien tarve ja kustannukset voivat kasvaa. Fyysiseen väkivaltaan tai perheväkivaltaan liittyvät haitat lapsille ovat merkittävästi suurempia, yli nelinkertaisia, kotitalouksissa, joissa joku käyttää liikaa alkoholia.”

Alkoholinkäytöllä, erityisesti sen ongelmakäytöllä, on erittäin haitallisia sekä suoria että välillisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin. Suorat vaikutukset liittyvät lasten ja nuorten omaan alkoholinkäyttöön, kun taas välilliset vaikutukset johtuvat esimerkiksi raskaana olevien henkilöiden, lasten vanhempien tai muiden läheisten ongelmallisesta alkoholinkäytöstä. Jo nyt on 65 000—70 000 niiden lasten lukumäärä, jotka elävät perheessä, jossa on alkoholiongelma. Esityksen myötä on odotettavissa, että alkoholiongelmaisten perheiden määrä kasvaa, mikä altistaa lapsia entistä vahvemmin vanhempiensa tai muiden läheistensä päihdeongelman kielteisille vaikutuksille. Vanhempien alkoholinkäyttö, erityisesti ongelmakäyttö, vaarantaa lapsen hyvinvointia ja perusturvallisuutta monella tavoin vaikuttaen lapsen elämään usein pitkälle aikuisuuteen saakka. Hallituksen esityksessä tuodaan esiin, että alkoholijuomien luvanvaraisen vähittäismyynnin muutokset eivät edistä alkoholinkäytön siirtymistä pois kotioloista vaan pikemminkin lisäävät käyttöä ja käyttötilanteita kodeissa — näin siis hallituksen esityksessä itsessään todetaan. Alkoholin ja muiden päihteiden käyttö on yksi merkittävimmistä syistä lastensuojelun toimenpiteiden perusteena. Ja vanhemman alkoholiongelma nostaa selvästi riskiä lapsen huostaanottoon ja sijoitukseen kodin ulkopuolelle.

Arvoisa puhemies! Näen, että tämä hallituksen esitys kaikkiaan on suorassa ristiriidassa hallituksen oman tavoitteen kanssa rakentaa lapsiystävällisempi Suomi. Kun otetaan huomioon myös muut hallitusohjelman mukaiset lapsiin ja nuoriin kohdistuvat toimet, esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon leikkaukset, on kokonaisvaikutus jo valmiiksi haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin erityisen negatiivinen. Alkoholin laajemman saatavuuden on todettu lisäävän kulutusta ja siten myös haittoja. Päihderiippuvuutta sairastavia ihmisiä on Suomessa arviolta 350 000. He tarvitsevat apua ongelmiinsa, eivät päihteiden saatavuuden lisäämistä. Tässäkin kohdassa ja tämänkin lakiesityksen kohdalla on tärkeää ajatella niitä ihmisiä, jotka ovat erityisen heikossa tai haavoittuvassa asemassa.

Tutkimusnäytön perusteella voidaan olettaa, että nyt näiden esitettyjen alkoholilain muutosten terveysvaikutukset olisivat huomattavan kielteiset. Esityksellä ei olisi myönteisiä terveysvaikutuksia. Sitä ei ole kukaan tuonut missään kohtaa esiin, että tällä olisi minikäänlaisia myönteisiä terveysvaikutuksia.

Hallituksen esityksessä todetaan, että Suomessa alkoholisairauksiin ja myrkytyksiin kuolee asukaslukuun suhteutettuna ihmisiä yli kolminkertainen määrä Ruotsiin ja Norjaan verrattuna. Alkoholin on todettu olevan yhteydessä ainakin kahteensataan sairauteen ja lisäävän myös tapaturmia. Alkoholin saatavuuden lisäämisellä on vaikutuksia koko väestön hyvinvoinnin ja terveyden tasoon ja yhteiskunnan kokonaisturvallisuuteen. Liiallinen alkoholinkäyttö on myös heikkoa työkykyä vahvasti ennustava tekijä.

Tämän esityksen hyväksyminen vaikuttaisi kielteisesti myös turvallisuuteen. Poliisin ja sisäministeriön antamien arvioiden mukaan alkoholijuomien saatavuuden lisääminen lisää järjestyshäiriöitä, väkivaltaa ja liikenneonnettomuuksia.

Useat valiokunnalle lausuntoja antaneet tahot toivat myös esille, että hallituksen suunnittelemat ja hallitusohjelmaan kirjatut alkoholilainsäädännön muutokset tulisi käsitellä yhtenä kokonaisuutena eikä antaa tällaisina toisistaan irrallisina esityksinä, koska tällä ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

valla voitaisiin paremmin arvioida esitettyjen muutosten kokonaisvaikutuksia. Nythän se on likipitään mahdotonta.

Maaailman terveysjärjestö on nostanut usein esiin, että tutkitusti kustannustehokkaimmat tavat hillitä alkoholin aiheuttamia haittoja yhteiskunnalle ovat saatavuuden ja markkinoiden sääntely sekä vero- ja hintapolitiikka. Tämä hallituksen esitys alkoholilain muuttamisesta on näin monella tavalla tosiaankin epäkelpo, ja siksi se on hylättävä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Vastauspuheenvuoro, edustaja Wallinheimo, yksi minuutti, olkaa hyvä.

17.57 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Äärimmäisen hyvä puheenvuoro, ja ymmärrän edustaja Aittakummun vakaumuksen asiaan. Tässä on yksi tietty probleema: Jos me lisäämään saatavuutta ja hintaa, niin todennäköisesti siinä käy aivan samalla lailla kuin viimeksi. Eli kun hinta nousee, kulutus laskee. Vaikka saatavuus lisääntyy, niin se ei tule vaikuttamaan. Tästä itse asiassa löin vetoa aikoinaan kansanedustaja, lääketieteen tohtori Pekka Puskan kanssa. Hän sanoi, että kun saatavuus nousee, kulutus tulee nousemaan. Ja minä sanoin, että kun hinta nousee, niin kulutus tulee laskemaan, ja olin tästä oikeassa. Itse asiassa haluaisin edustaja Aittakummun kanssa tehdä samanlaisen vedon — katsotaan, kumpi on oikeassa tämän uudistuksen jälkeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Vastauspuheenvuoro, edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

17.58 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan tuo edellinen alkoholilain uudistus, joka vuonna 2018 tuli voimaan... Meillähän Suomessa kokonaisuutena alkoholinkulutus on vähentynyt, mutta se ongelma on nimenomaan se, että käyttö on lisääntynyt sellaisissa ryhmissä, jotka jo entuudestaan ovat alkoholin kanssa ongelmissa. Tästä käsittääkseni johtuu se, että alkoholikuolemat ja esimerkiksi maksasairaudet lisääntyivät huomattavasti tämän alkoholilain uudistuksen jälkeen. Juuri tämä on se iso ongelma meillä Suomessa, että päihteiden käyttö kasautuu niille, joilla on sen kanssa ongelmia. Monilla ei ole ongelmia päihteiden käytön suhteen, mutta monilla on, ja ne syvenevät ja pahenevat. Siksi tämä hallituksen esitys, joka meillä tässä nyt on käsisä, tulee hyvin todennäköisesti aiheuttamaan todella vakavia haittoja nimenomaan niille, esimerkiksi lapsiperheille, joilla niitä ongelmia jo entuudestaankin on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

17.59 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen minulle on ollut itse asiassa mysteeri tässä keskustelussa se, että tietyllä lailla ne heikommas tulotasossa olevat olisivat tästä edellisestä uudistuksesta saaneet useammin näitä haittoja. Minä en oikeastaan ymmärrä tätä, että kun me nostettiin hintoja, niin mistä nämä pienituloiset olisivat yhtäkkiä saaneet enemmän rahaa käyttää alkoholiin. Tämä on minulle ollut kaikinensa mysteeri, ja itse asiassa THL:kään ei ole pystynyt tähän antamaan vastausta, miten nimenomaan tämä heikoimmassa asemassa oleva ryhmä voisi itse asiassa juoda enemmän sen jälkeen, kun alkoholiveroa nostettiin. Todennäköisesti siellä voi olla taustal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

la sitten muita aineita, mutta nimenomaan tämä uudistus ei voi olla siihen syy. [Pekka Aitakumpu: Rahaa menee vähemmän ruokaan ja muuhun!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Joonas Räsänen.

18.00 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Kun puhutaan alkoholin laajasti yhteiskunnalle aiheuttamista haitoista, minusta silloin on rehellistä, että niitä ei pidä liioitella, mutta ei niitä pidä myöskään vähätellä. Me tiedämme jo nykytilanteesta sen, että kulutus oikeastaan tällä vuosituhannella on laskenut mutta edelleen alkoholi aiheuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa keskeisiä haasteita niin sosiaali- ja terveydenhuollon osalta, niin meidän turvallisuuden osalta kuin muun muassa esimerkiksi työpoissaolojen osalta. Senpää takia on minusta ihan järkevääkin käsitellä tässä keskustelussa myös ne huolet, jotka liittyvät siihen, lisääntyvätkö tämän uudistuksen myötä ne haitat yhteiskunnalle, on se sitten suurempana palveluiden käyttönä, turvattomuutena tai kasvavina työpoissaoloina. Sitten tulevaisuudessa tulemme näkemään, mikä on tilanne.

Mutta edelleen, jos muistan oikein, niin näissä erilaisissa selvityksissä, kun on mitattu esimerkiksi nykyisen lainsäädännön mukaisia alkoholin aiheuttamia poissaoloja työpaikoilta, siinäkin hintalappu nousee vuosittain jonnekin 500 miljoonaan. Se vain kertoo siitä, että edelleen meillä valitettavasti on sellainen tilanne, että alkoholi aiheuttaa todella paljon myös poissaoloja työelämästä ja tätä kautta aiheuttaa kustannuksia yrityksille. Sen takia en pidä järkevänä, että ehdoin tahdoin pyritään ainakaan näitä haittoja lisäämään, vaikkakin on selvää, että samanaikaisesti, kun myös hinta nyt verotuksellisistakin toimista johtuen tulee nousemaan, sillä on totta kai vaikutuksensa siinä, että kulutus todennäköisesti ei tule ainakaan radikaalisti kasvamaan.

Arvoisa puhemies! Ajattelin tässä omassa puheenvuorossani keskittyä vielä itse asiassa tähän minusta isoimpaan asiaan, joka tähän lakiesitykseen liittyy, ja se on nyt tämän valmistustaparajoitteen tuominen takaisin meidän lainsäädäntöön. Tästä juuri silloin 2018 voimaan astuneen lainsäädännön mukaan päästiin pois, ja nyt tämä tuodaan takaisin. Se, minkä takia tämä on minusta väärä ratkaisu, liittyy siihen, että nyt avaamme jälleen sen mahdollisuuden siihen, että olemme vaikeuksissa EU-oikeuden kanssa, ja sitten toisekseen palaamme jälleen siihen tilanteeseen, missä viranomaiset joutuvat nyt pätkäilemään, milläköhän he nyt sitten varsinkin ulkomailta tuoduista juomista selvittävät sen, onko tämä valmistettu käymisteitse vai onko tässä mahdollisesti kysymys juomasekoitteesta. Jos on juomasekoite, sitä ei saa myydä siellä päivittäistavara kaupassa, ja jos on käymisteitse, niin saisi. Edelleen silloin viimeiselläkin kerralla juuri tähän puututtiin monesti, [Puhemies koputtaa] että on täysin mahdotonta sanoa tarkasti, miten mikäkin juoma on valmistettu, varsinkin, jos se tuodaan toiselta puolelta maailmaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

18.04 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Alkoholilain uudistuksessa hallitus siirtyy vastuullisesti kohti yleiseurooppalaista suuntaa. Hallitus korottaa väkevien juomien verotusta ja vastaavasti laskee joidenkin mietojen. Lisäksi vapautetaan alkoholin myynti alkoholipitoisuudeltaan enimmillään kahdeksan prosenttia alkoholia sisältäviin, käymisprosessilla valmistettuihin juomiin. Hallitus jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallituksen esityksen välittömien vaikutusten voidaan arvioida

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

olevan vähäisiä, eikä kyse ole radikaalista uudistuksesta. Alkoholin kokonaiskulutus on tasanaisesti laskenut yli kymmenen prosenttia. Haluaisin vielä huomauttaa, että varsinkin nuorten keskuudessa alkoholin käyttö on vähentynyt ja siirtynyt kohti vastuullisempaa kulutusta.

Arvoisa puhemies! Tämä on tervetullut uudistus ottaen huomioon nykyisen Alkon monopoliaseman markkinoilla. Kuitenkaan tämä ei muuta Alkon kansanterveydellistä asemaa, ja väkevät juomat sekä tislattut juomat pysyvät vain Alkon valikoimassa uudistuksesta huolimatta. Alkoholin myynnistä saatavat valmisteverotuotot olivat 1 497 miljoonaa euroa vuonna 2022. Edellisen uudistuksen jälkeen alkoholin myynnistä saatavat verotulot ovat kasvaneet noin 135—200 miljoonaa euroa vuositasona. [Sinuhe Wallinheimo: Hyvä, se on hyvä!]

Uskon, niin kuin edustaja Wallinheimokin tässä toi esille, että tämä uudistus ei tule nostamaan kulutusta, sillä hinta kuitenkin nousee. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

18.05 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kuten täällä on kuultu, lähes kaikissa asiantuntijalausunnoissa vastustettiin tätä alkoholilain muuttamista, ja perusteet esityksen vastustamiselle ovat tietenkin ennen kaikkea nämä negatiiviset sosiaali- ja terveystaloudelliset vaikutukset.

Itse käsitelin tätä esitystä talousvaliokunnassa, jossa arvioitiin ennen kaikkea tätä valmistustaparajoitetta ja tämän lain elinkeinopoliittisia vaikutuksia erityisesti kilpailuneutraliteetin näkökulmasta. No, ei varmaan ole mikään ihme, että talousvaliokunnan lausunto oli jokseenkin tyrmäävä. Se oli myös yksimielinen lausunto. Tätä valmistustaparajoitusta voidaan tosiaan pitää ongelmallisena EU:n kilpailu- ja sisämarkkinaoikeuden näkökulmasta, ja siksi me tuotiin tässä valiokunnan lausunnossa esille, että näiden meidän kuulemien asiantuntijoiden perusteella voi pitää todennäköisenä, että asia tulee sitten myöhemmin arvioitavaksi tuomioistuimessa ja että on ilmeinen riski, että tämä lakiehdotus katsotaan EU-oikeuden vastaiseksi.

No, itse en kylläkään siis kannata tätä koko muutosta tai ylipäättään alkoholin saatavuuden lisäämistä. Tässä esityksessäkin arvioidaan, että alkoholin kokonaiskulutus nousisi hieman tämän lakiesityksen seurauksena. Tällaista tarkkaa vaikutusta alkoholin kokonaiskulutukseen on tietenkin erittäin vaikea arvioida, ja yksi syy on se, että pitäisi tietää, mitä sille kulutukselle käy sellaisessa vaihtoehtoisessa tulevaisuudessa, jossa muut muuttajat pysyvät samana mutta jossa juuri tätä muutosta ei tehtäisi. Kun vuonna 18 alkoholilakia uudistettiin, silloin tosiaan arvioitiin, että kulutus nousisi noin kolme prosenttia, ja myös tutkimuskirjallisuus tukee sitä, että alkoholin saatavuuden lisääntyminen johtaa sitten kulutuksen kasvuun.

Jos ja kun alkoholin kulutus kasvaisi, niin silloin tietenkin lisääntyvät nämä todennäköisyydet negatiivisiin terveysvaikutuksiin ja sairauksiin ja alkoholikuolemiin. Yksi esimerkki on se, että alkoholikuolleisuuden osalta meillä oli voimakkaasti laskeva trendi, joka katkesi juuri siihen vuoden 18 uudistukseen, mikä sitten taas implikoi sitä, että uudistus on vaikuttanut kuolleisuutta lisäten. Eli näitä vaikutuksia pitäisi voida arvioida suhteessa sellaiseen skenaarioon, jossa se uudistus olisi jätetty tekemättä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tynkkynen, Oras.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

18.08 Oras Tynkkynen vihr: Arvoisa puhemies! Voin jatkaa siitä, mihin edustaja Kivelä lopetti. Nimittäin kun puhutaan alkoholin kulutuksesta, niin puhutaan iloisesti sekaisin kahdesta eri asiasta. Yhtäältä osa tässäkin salissa puhuu alkoholin kokonaiskulutuksesta, niin kuin se on nähty tilastoissa, mutta kun teemme täällä päätöksiä eri politiikkatoimista, meidän pitää pystyä tunnistamaan juuri niiden politiikkatoimien vaikutus kulutukseen. Meidän pitää siis pystyä arvioimaan sitä, mikä on päätöstemme vaikutus muiden tekijöiden pysyessä samana, eli ceteris paribus. Jos tämä ajattelu kuulostaa tässä salissa tutulta, niin sehän on tismalleen sitä, mitä hallituspuolueiden edustajat ovat edellyttäneet, kun puhutaan työllisyyspolitiikasta. Oppositioista on kiinnitetty huomiota siihen, että Suomessa työllisyys on kehittynyt heikonlaisesti viime aikoina, mutta hallituspuolueista on vastattu, että itse asiassa pitää keskittyä siihen, mikä on hallituksen päätösten vaikutus työllisyyteen, siis miten työllisyyden odotetaan kehittyvän juuri näitten tehtyjen poliittisten päätösten seurauksena. Tämä eronteko meidän pitäisi pystyä tekemään myös, kun puhumme alkoholin kulutuksesta. Jos hallituksen mielestä työllisyyspolitiikassa pitää pystyä erottamaan politiikkatoimien vaikutus lopputulokseen, niin kyllä kai silloin myös alkoholipolitiikassa pitää sama pystyä tekemään. Ja se vaikutus tämän hallituksen esityksen tapauksessa on alkoholin kulutusta kasvattava.

Olen itse istunut eduskunnassa nyt neljättä kautta ja nähnyt matkan varrella monia hallituksen esityksiä. Kaikkina näinä vuosina en kuitenkaan ole nähnyt ainuttakaan esitystä, jota olisi vastustettu asiantuntijakuulemisissa yhtä yksimielisesti ja yhtä yksiselitteisesti kuin tätä. Syy tähän on hallituksen esityksen sisältämä valmistustaparajoite. Tämä rajoite, niin kuin tässäkin keskustelussa on moneen otteeseen jo todettu, on hyvin todennäköisesti EU-oikeuden vastainen. Keskustelua, akateemissävyyistä, käydään lähinnä siitä, minkä perustamissopimuksen artiklan mukaan se on EU-oikeuden vastainen, ei niinkään siitä, onko se EU-oikeuden vastainen.

Rajoite sorsii kotimaisia tuottajia, ainakin kotimaisten tuottajien lausuntojen mukaan. Rajoitetta on hyvin vaikea valvoa, koska siitä lopputuotteesta on hyvin vaikeaa ellei mahdollonta päätellä, millä menetelmällä se on valmistettu. Eikä rajoitteelle ole olemassa mitään kansanterveydellistä perustetta. On selvä, että valmistustavasta riippumatta alkoholi vaikuttaa haitallisesti ihan tismalleen samalla tavalla, ja ei ole pystytty tämän hallituksen esityksen käsittelyssä missään vaiheessa uskottavasti osoittamaan, että sillä voitaisiin saavuttaa se hallituksen esityksessä julkilausuttu tavoite, että juuri tämän valmistustaparajoitteen ansiosta voitaisiin suojella tyttöjä, joten tämän rajoitteen tueksi ei ole ainuttakaan järkiperusteista argumenttia. Vaikka tästä hallituksen esityksestä muilta osin olisi mitä mieltä tahansa, niin tässä valmistustaparajoitteessa ei ole järjen hiventä.

Loppuun, arvoisa puhemies: Edustaja Wallinheimo tarjosi edustaja Aittakummulle vetoa siitä, miten kulutukselle alkoholin suhteen käy. Olen valmis, edustaja Wallinheimo, ottamaan vastaan tämän vetotarjouksen, jos se koskee tämän hallituksen esityksen vaikutusta alkoholin kulutukseen ja jos vain pääsemme sopuun siitä, miten tämän hallituksen esityksen vaikutus alkoholin kulutukseen määritellään. Jos tästä pääsemme yhteisymmärrykseen, edustaja Wallinheimo, mielelläni lyön tästä asiasta vetoa. Varoituksen sanana: edellisen vetoni, edustaja Jäntin kanssa, voitin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

18.12 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Silloin kun puhutaan alkoholista, Suomessa on hyvin vahva käytön karnevalisoinnin kulttuuri. Meillä on sellainen ruohonjuuritason pilailugenre, jossa kääntäminen ja eri tavoin kääntämisensä tehdyt tyhmyydet ovat hienoja ja hauskoja ja joskus miehekkäitäkin. Tämä on yksi tapa puhua alkoholista ja sinällään ihan legitiimi tapa, mutta ei tässä salissa.

Silloin kun viime kaudella tässä salissa käsiteltiin päihdepolitiikkaa — salissa oli silloin enemmän väkeä, oli aikaisempi kellonaika varmaankin — kysyin, että se täällä, jonka omasta taustasta ja lähipiiristä ei löydy yhtään alkoholiin liittyvää traumaa, nostakoon nyt kätensä. Yksikään silloisista edustajakollegoistani ei kättään nostanut. Suomella ja suomalaisilla on valtava alkoholiin liittyvä traumataakka, ja se tulee kaikkia lähelle, jopa niinkin etuoikeutettua ryhmää kuin mitä kansanedustajat edustavat. Kysymyksessä ei ole mikä tahansa kansanterveysongelma, ei se, että joku syö sokeria liikaa tai tykkää sipseistä, vaan alkoholilla on suora suhde koettuun turvallisuuteen. Eikä kysymys ole vain päihdesairaiden ja päihderiippuvaisten ihmisten marginaaliongelmista, vaan Suomessa on puoli miljoonaa ongelmakäyttäjää ja heidän läheisensä, mikä selittää sen, että aihe on meille kaikille tuttu, koska meidän ollaan suomalaisia, niin kuin Annika Lapintie sen aikanaan täällä ilmaisi. Näihin puoleen miljoonaan eivät vielä lukeudu ne satunnaiskännääjät, jotka eivät ehkä kokemattomuuttaan osaa ja saattavat sitten tuottaa itselleen satunnaisellakin oman alkoholin käytön sietokyvyn ylityksellä sellaisia kokemuksia, joita kantaa mukana sitten lopun ikänsä.

Karnevalisointi alkoholin kanssa sopii hyvin viihdeohjelmiin, vaikka sielläkin se alkaa kyllä tänä aikana olemaan melko tunkkaista ainakin omaan korvaani, mutta tähän saliin se sopii erittäin huonosti, koska täällä me oikeasti tehdään päätöksiä sellaisista asioista, että tuntee suomalainen pieni lapsi turvallisuutta kotonaan, kotikadullaan, lähipiirissään, läheistensä kanssa, vieraita ihmisiä kohdatessaan — kaikenlaisessa suomalaisten ja suomalaisen yhteiskunnan keskinäisessä kanssakäymisessä. Oli tästä yksittäisestä lakiesityksestä nyt mitä mieltä tahansa ja päätyi millaiseen lopputulokseen tahansa, niin kyllä toivoisin, että aivan kaikki tunnistavat sen vastuun, jota me tässä kannetaan.

Sitten näistä kysymyksistä yksittäisen alkoholilakiesityksen vaikutuksesta alkoholin käyttöön: Pidän hyvin ongelmallisena tätä suomalaisen politiikan tapaa käsitellä päihdepolitiikkaa päihde kerrallaan, eli että nyt me puhutaan alkoholista ja sitten hetken päästä kannabiksesta, koska sehän on ihan eri asia. Tosielämässä kuitenkin meillä Suomessa ei juurikaan ole enää puhtaita alkoholisteja, vaan tyypillisesti erityisesti siellä päihteidenkäytön syvässä päädyssä, mutta enenevässä määrin myös satunnaiskäytössä, erilaiset päihteet sekoittuvat ihmisten arjessa keskenään. Ja silloin kun me arvioidaan myöskin päihteiden käytön lisääntymistä tai vähenemistä, niin se edellyttää, että me otetaan koko päihdekirjo huomioon ja otetaan eri ikäluokissa esiintyvät eri päihteiden osuudet huomioon. Jos meillä nostetaan alkoholin hintaa ja sen seurauksena alkoholinkäyttö vähenee mutta samanaikaisesti kannabiksen, jonka hinta on laskenut, katukauppa lisääntyy, niin se on sitten arvioinnista kiinni, onko tämä hyvää vai huonoa kehitystä, mutta aivan varmasti niillä voi olla jokin suhde toisiinsa, ja jos ei sitä suhdetta arvioinnissa huomioida, niin se arvio jää vajaaksi. Se ei ole sitä vastuullista politiikkaa, mitä meidän pitäisi täällä tehdä. — Kiitos. [Sinuhe Wallinheimo: Kannabis on laitonta kuitenkin. Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kilpi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

18.18 Marko Kilpi kok: Arvoisa rouva puhemies! Meillä taitaa tänä päivänä olla täällä istuntosalissa tällainen vähän päihdeteemainen ilta menossa. Ensinnäkin käsitellään tätä alkoholia ja sitten seuraavana heti peräjälkeen kannabista, ja eipä siinä mitään. Näitä keskusteluja kuunneltuani suurella mielenkiinnolla jotenkin tuntuu, että varsinkin alkoholi on sellainen kestoaihe politiikan ytimessä, mistä läpi vuosikymmenten käydään keskustelua ja väännetään siitä, millä tavalla sen kanssa pitäisi elää ja minkälaisia ongelmia se aiheuttaa ja mitenkä meidän pitäisi siihen asennoitua. Tästä salistahan sen viisauden pitäisi löytyä, miten se pitää tehdä, mutta kun näitä keskusteluja kuuntelee, niin olen vähän taipuvainen uskomaan, että sitä suurta viisautta tähänkään asiaan ei aina, nytkään, tahdo oikein löytyä.

Kun tuossa kävin vähän läpi omia kirjoituksiani, niin vuodelta 2017 löysin kolumnin, joka käsiteli nimenomaan juurikin alkoholia ja sitä problematiikkaa, mikä siihen liittyy. Ja toisaalta, kun näin poliisitaustaisena kansanedustajana täällä olen, niin on aika paljon nyt sitten myöskin kokemusta siitä ihan ammattipohjaisesti, mitä se tarkoittaa, kun ollaan ihan oikeasti katselemassa alkoholiongelmaa silmästä silmään. Ja totta kai, niin kuin tässä edellisessä puheenvuorossa nostettiin esiin nuo ongelmat ja traumat, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa alkoholi on aiheuttanut, kyllä löytyy ihan omasta perhepiiristäkin, ihan omasta perheestä, niitä tapauksia, missä on syvästi ongelmaa aiheuttanut alkoholi. Eli kyllä, on kokemusta aiheesta, ja on näkemystä kyllä, mitä se meinaa.

Tämä vanha kolumni kyllä sitten innoitti myöskin katsahtamaan vähän historiaan ihan meidän suomalaisessa alkoholikulttuurissa, miten tämä on elänyt ja kehittynyt. Sen verran on jo tuota ikää kertynyt, että kyllä muistan sen ajan, kun Alkossa oli vanhakantainen tapa tiskin takaa hakea alkoholituotteita, ja toisaalta se oli ihan sellainen tasapäistävä, suorastaan demokraattinen tapa myydä alkoholia. Siinä olivat herrat ja narrit ihan samalla viivalla, tai sanotaanko samassa jonossa. Ja ihan samalla tavalla piti kyllä sitten opetella sitä heranpelkoa siinä, että siellä tiskin takana todellakin oli se henkilö, joka käytti julkista valtaa siihen, että hän teki sen päätöksen, myydäänkö tälle henkilölle, tälle kansalaiselle, vai ei. Moni on kyllä traumatisoitunut myös siitä kokemuksesta, kun piti siinä jonossa edetä tiskiä kohti ja joka kerta, kun lähemmäs tultiin, sitä enemmän rupesi jännittämään ja hermostuttamaan se tilanne, että mitenkähän tässä tällä kertaa oikein käy. Siellähän oli kansalliskirjailijoiistamme lähtien — Veikko Huovinenkin kävi aina hakemassa kaupunkireissullaan kaksi pulloa Koskenkorvaa nahkaiseen salkkuunsa ja lähti taas takaisin kotiin kirjoittelemaan.

Oikeastaan se oli samaan aikaan, kun ravintoloissa oli hyvin mielenkiintoisia ilmiöitä. Ravintolassahan ei saanut myydä alkoholiannoksia ilman, että siinä oli ruokaa mukana. Nyt itse asiassa muuten tuolla Yle Areenalla pyörii erittäin ansiokas tv-sarja Jarno Saariesta, ja siinä on muun muassa aika hyvää ajankuvaa siitä, millä tavalla piti aina jos otit tuopin olutta, olla jotakin syötävää siinä mukana. Ei sitä muuten saanut myydä. Esimerkiksi tuolla Kuopiossakin, missä minä asustelen, oli tapana myydä aina keitetty kananmuna siinä alkoholiannoksen mukana, ja se tarkoitti silloin sitä, että kun isännät tulivat hoippuen sitten kotiin yön tunneilla, niin taskut olivat täynnä kananmunia.

Siitä eteenpäin kun mennään, niin muistan, että kun rupesin itse olemaan siinä iässä, että pääsin tuonne ravintoloihin, elettiin semmoista aikaa, että ei saanut kulkea pöydästä toiseen alkoholiannos mukanaan. Aina piti pyytää tarjoilija paikalle, että ”haluaisin nyt siirtä tuonne pöytään, kun ystäväni on siellä”, ja sitten tarjoilija kulki siinä perässä tarjotti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

men kanssa ja kuljetti sinulle sen alkoholiannoksen sinne pöytään, ja kun istuit alas, niin sitten sait sitä nauttia.

No, näistä ajoista on tultu kyllä aika paljon eteenpäin, ja tällä katsauksella ajattelin tuoda vähän sitä näkemystä, että kyllähän tämä asia on muuttunut ja pitääkin muuttua, mutta siitä huolimatta ne argumentit, mitä täällä tänäänkin taas on kuultu, ovat aivan samanlaisia kuin joka kerta, kun lainsäädäntöä tämän asian kanssa muutetaan. Ne ovat joka kerta samanlaisia: tulee valtavan suuria ongelmia, seuraukset ovat sellaisia, että ne ovat tuhoisia.

Ja niin kuin edustaja Räsänen sanoi, jonkinlaista kohtuullisuutta pitäisi tässä olla: onko meillä tarvetta lähteä tätä asiaa liioittelemaan, mutta ei ole kyllä tarvetta myöskään vähentellä. Ongelmia on, kyllä. Ongelmia alkoholin kanssa on. Mutta onko tämä nyt sellainen asia, että tämä aiheuttaa todella suuria ongelmia, todella suuria vahinkoja? [Anna Kontula: Jaa alkoholi Suomessa?] Enpähan jaksaa uskoa.

Itse olen vuonna 1969 syntynyt. Samana vuonna tulivat oluet kauppoihin, ja tässä sitä vaan ollaan. — Taidan lähteä oluelle. Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Wallinheimo.

18.24 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy kiittää hyvää keskustelusta. Mielestäni, niin kuin jo edellisessä puheenvuorossa sanoin, keskustelukulttuurikin asian ympärillä on parantunut siitä edellisestä uudistuksesta. 2017 keskustelu oli paljon repivämpää, ja siinä mielessä varmasti tämä hyvä uudistus, mikä tehtiin silloin 2018, on auttanut myös tähän keskusteluun. Ja todellakin, kokonaiskulutus on laskenut. Tietyllä lailla se ei ole demonisoinut sitä keskustelua, ja olen siitäkin tyytyväinen, että moni, joka nyt vastustaa tätä uudistusta, haluaa kuitenkin pitää nykyisen rajan, joka on kuitenkin korkeampi kuin 2017 raja — että kukaan ei halua sinnekään peruuttaa. Eli tietyllä lailla ne, jotka viimeksikään eivät olleet tämän kannalla ja halusivat sen 4,7:n, nyt hyväksyvät jo kuitenkin tämän 5,5:n. Eli siinäkin mielessä ollaan menty eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistuksen myötä, okei, sinne tulee vähän vahvempia oluita, todennäköisesti jotain käymisteitse tehtyjä niin sanottuja limuviinojakin, mutta kuitenkin se alkoholi, mitä nyt tuodaan, on kuitenkin paljon kalliimpaa kuin esimerkiksi kolmosolut, joka kuitenkin on Suomessa se kaikkein eniten kulutettu juoma, joten en usko, että tällä uudistuksella missään nimessä tulee olemaan kulutusta nostavaa käyttäytymismuutosta, vaan nimenomaan tämä tulee sitä laskemaan, koska me taas kerran teemme sen alkoholiveron korotuksen. Ja, arvoisa puhemies, tämä itse asiassa rupeaa olemaan pikku hiljaa ongelma sitten meidän ravintoloille. Ravintoloiden kannattavuus tällä hetkellä on erittäin huono, ja tietyllä lailla se tie näissä alkoholiverotuksen korotuksissa rupeaa olemaan aika lailla kyllä koluttu loppuun — ihan tietenkä senkin takia, että ihmiset hakevat yhä enemmän sitten alkoholia myös muista maista. Meidän ravintoloiden kannattavuus tällä hetkellä rupeaa olemaan niin huono, että siinä mielessä oletan, että nämä ovat viimeisiä veronkorotuksia kylä, jos me haluamme vielä ravintolakulttuurin säilyttää Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

18.26 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! On ollut mielenkiintoista seurata tätä alkoholikeskustelua, ja niinhän se on, että tämä hallitus tätä alkoholin kokonaisverotusta kiristää — siis kiristää alkoholin kokonaisverotusta. Se on kyllä ihan tärkeä asia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 54/2024 vp

Olen kyllä todella huolissani meidän seuraavasta aiheesta, jossa käsitellään kannabista, sen vapauttamista ja tämmöistä laillistamista. Siitä minä olen enemmän huolissani. Kannabis on monesti se alku juuri semmoisille pahoille asioille, mihinkä nuoret monesti sotkeutuvat, ja siitä minä olen tosiaan huolissani kyllä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.